

Methotrexaat

Uw dermatoloog heeft met u gesproken over methotrexaat. In deze folder vindt u informatie over dit geneesmiddel. Heeft u na het lezen van de folder nog vragen, dan kunt u deze altijd bespreken met uw dermatoloog.

Let op: deze folder is geen vervanging van de bijsluiter. Lees ook altijd de bijsluiter voordat u aan het medicijn begint om goed op de hoogte te zijn van de werking, bijwerkingen en interacties met uw overige medicatie.

■ Wat is methotrexaat?

Methotrexaat - hierna MTX genoemd - is een geneesmiddel dat onder andere wordt gebruikt bij ernstige psoriasis (zie ook de folder 'Psoriasis') en constitutioneel eczeem (zie ook de folder 'constitutioneel eczeem'). Het geneesmiddel is sinds 1958 geregistreerd. Er is veel ervaring met dit middel. Het doel van een behandeling met MTX is uw huidaandoening tot rust te brengen. Soms nemen bepaalde klachten van de gewrichten, zoals pijn en stijfheid, ook af. Wanneer blijkt dat u goed op het middel reageert en de bloedcontroles goed blijven, kan MTX vele jaren gebruikt worden.

MTX wordt voorgeschreven als behandeling van allerhande huidaandoening, zoals handeczeem, morphea en lupus erythematoses. De informatie uit deze folder is daar ook op van toepassing. (behalve de psoriasis specifieke informatie zoals de effectiviteit).

■ Hoe werkt MTX?

MTX werkt in op de aanmaak van foliumzuur. Foliumzuur is nodig voor de aanmaak van cellen. MTX is een stof die de aanmaak van cellen remt en de ontsteking vermindert. Uw huidaandoening wordt daardoor rustiger. Genezing treedt niet op. Minder foliumzuur kan leiden tot bijwerkingen. Daarom schrijft uw dermatoloog naast MTX ook altijd foliumzuur voor. MTX bestaat als tabletten en onderhuidse injecties. Meestal wordt gekozen voor tabletten.

■ Wanneer werkt MTX?

Het effect van MTX merkt u niet meteen. Meestal na 6 tot 8 weken, en soms pas na 3 maanden, merkt u dat uw huidaandoening rustiger wordt.

■ Hoe goed werkt MTX?

MTX werkt goed. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 70% van de patiënten met psoriasis een goed resultaat bereikt na 3 maanden. Als u naast MTX ook crèmes en zalven op de psoriasisplekken smeert, is dit percentage nog hoger.

Uw huidaandoening geneest niet door de behandeling met MTX. Na het steeds minder gebruiken (afbouwen) of stoppen met deze medicijnen kunnen de plekken weer terugkomen. Ondanks dat er bijwerkingen bij dit medicament beschreven zijn, is er zeer ruime ervaring met dit medicament in de dermatologie. De overgrote meerderheid van de patiënten verdraagt dit medicament goed en ervaart goed effect op de huid.

■ Wanneer schrijft uw dermatoloog MTX voor?

Er zijn verschillende huidaandoeningen waarbij MTX kan worden voorgeschreven. Onder andere:

- Psoriasis (zie NVDV folder 'psoriasis').
- Constitutioneel eczeem (zie NVDV folder 'constitutioneel eczeem').

■ Wanneer mag u GEEN MTX gebruiken?

- Als u zwanger bent of borstvoeding geeft.
- Als u (man of vrouw) een kinderwens heeft. Het advies is om minimaal 6 maanden te stoppen met MTX, voordat u of uw partner zwanger zou willen worden. MTX heeft geen invloed op uw vruchtbaarheid.
- Bij bloedziekten / ernstige bloedarmoede / leverziekten / ernstige nierziekten / afweerstoornis.
- Bij een actieve maagzweer.
- Bij een ernstige infectie.
- Bij een ernstige longziekte.
- Bij gebruik van (veel) alcohol.
- Als u recent een levend vaccin heeft gehad of er nog een moet gaan krijgen. De jaarlijkse griepvaccinatie is geen levensverzwakt vaccin en mag wel (zie verder onder kopje 'kan MTX samen met andere medicijnen gebruikt worden?').

■ Hoeveel tabletten moet u nemen?

De dosering hangt af van uw huidaandoening. Over het algemeen wordt tussen de 7.5mg en maximaal 30mg MTX per week voorgeschreven. Meestal kiest uw dermatoloog voor een tablet van 2,5 mg. Dit betekent dat u 3 tot 12 tabletten per week inneemt. De tabletten neemt u eenmaal per week in één keer in, op een vaste dag in de week. Wij raden u aan in uw agenda of kalender op te schrijven dat u de tabletten ingenomen heeft.

Voor het resultaat is het heel belangrijk dat u geen tabletten vergeet. Neem de tabletten 1 uur vóór of 1,5-2 uur na de maaltijd. Zoals uitgelegd op bladzijde 1 van deze folder, krijgt u ook foliumzuur tabletten voorgeschreven. Meestal zijn dit 1 of 2 tabletten per week van 5 mg. Er moet minimaal 24 uur zitten tussen het innemen van MTX en het innemen van foliumzuur. U moet de foliumzuurtabletten dus ook op een vaste dag in de week innemen.

■ Wat zijn de mogelijke bijwerkingen door het gebruik van MTX?

Tijdens het gebruik van MTX kunt u last krijgen van bijwerkingen. Niet iedereen krijgt bijwerkingen. De kans op bijwerkingen hangt af van uw eigen gevoeligheid en de voorgeschreven hoeveelheid MTX.

De meest voorkomende mogelijke bijwerkingen:

- Maagdarmklachten zoals misselijkheid, vooral op de dag van inname MTX.
- Ontstekingen aan het mondslijmvlies, tandvlees en tong.
- Leverfunctiestoornis.

Andere mogelijke bijwerkingen die minder vaak voorkomen zijn:

- Hoofdpijn.
- Vermoeidheid / slaperigheid.
- Kortademigheid.
- Diarree.
- Rode huiduitslag.

Zeldzame mogelijke bijwerkingen:

- Nier- en leverstoornissen.
- Forse daling bloedcellen.

Er zijn nog een aantal andere bijwerkingen van MTX beschreven. Voor een compleet overzicht van de mogelijke bijwerkingen is het van belang de bijsluiters van MTX goed te lezen voordat u met het geneesmiddel begint.

Indien u denkt last te hebben van bijwerkingen, neem dan contact op met uw dermatoloog.

■ Waarom moet u uw bloed laten controleren als u MTX gebruikt?

In uw bloed worden de witte en rode bloedcellen, bloedplaatjes, leverwaarden en nierfunctie regelmatig gecontroleerd. MTX kan hier invloed op hebben. Vooraf en aan het begin van de behandeling zal u vaker bloed moeten laten afnemen. Uw arts wil namelijk zorgvuldig controleren hoe uw lichaam reageert op de behandeling met MTX.

■ Wanneer moet u uw arts waarschuwen?

- Als u tekenen van infectie krijgt zoals koorts en koude rillingen. Neem altijd contact op, ook als dit in het weekend is kunt u uw arts bellen. Er is altijd een dermatoloog bereikbaar voor overleg.
- Ernstige misselijkheid.
- Ernstige diarree met bloed bij de ontlasting.
- Kortademigheid of benauwdheid.
- Gele verkleuring van de huid of ogen.
- Lage hoeveelheid rode bloedcellen of rode bloedplaatjes. De verschijnselen zijn onder andere bleke huid, zich moe voelen, buiten adem zijn, donkere urine hebben, onverklaarde blauwe plekken en/of (neus)bloedingen krijgt.
- Als u zwanger bent.

Wanneer u één of meer van bovenstaande bijwerkingen vaststelt, neem dan contact op met uw arts. Wanneer u wilt stoppen met MTX moet u dit in overleg met uw dermatoloog doen. Soms verdwijnt een deel van de bijwerkingen bij een verlaging van de hoeveelheid MTX. Ook kan overwogen worden om injecties te gebruiken.

■ Kan MTX samen met andere medicijnen gebruikt worden?

Het is erg belangrijk dat uw arts op de hoogte is van alle medicijnen die u gebruikt. Het is daarom verstandig om altijd een lijstje met de namen van uw medicijnen (medicatieoverzicht) mee te nemen als u naar het ziekenhuis gaat.

Ook als u al MTX gebruikt is het belangrijk dat uw voorschrijvend arts op de hoogte is van al uw medicijnen. De arts zal dan controleren of de medicijnen samen gebruikt mogen worden.

Haal uw medicatie altijd bij uw eigen apotheek op. Ook de eigen apotheek heeft een goed overzicht en kan controleren of alle medicatie die u voorgeschreven heeft gekregen samen gebruikt mag worden.

Als u naast MTX één van de volgende antibiotica gebruikt, cotrimoxazol of trimetroprim, dan kan dit de bijwerkingen van MTX versterken. Een middel tegen jicht, probenecide, kan ook de bijwerkingen versterken. Ook pijnstillers van het NSAID-type zoals diclofenac (Voltaren®), Cataflam®) en ibuprofen (Brufen®, Nurofen®, Spidifen®, Advil®) kunnen de bijwerkingen van MTX versterken. Om het risico op bijwerkingen te verkleinen kunt u op de dag dat u MTX gebruikt beter geen NSAID innemen. Ook de daaropvolgende dag niet. In plaats van een NSAID kunt u paracetamol gebruiken.

Vaccinaties, bijvoorbeeld voor vakantie, mogen niet zomaar toegediend worden. Sommige vaccinaties bestaan uit verzwakt levend materiaal. Door het gebruik van MTX zou u mogelijk toch (heel) ziek kunnen worden van dit vaccin. Benoem altijd aan uw arts als u nog vaccinaties nodig heeft. En benoemd altijd bij het zetten van de vaccinatie dat u dit medicijn gebruikt.

De jaarlijkse grieprik mag u wel hebben.

■ Wat kunt u zelf wel / niet doen?

- Voorkom dat u of uw partner zwanger wordt. Gebruik goede anticonceptie/voorbehoedsmiddelen tijdens gebruik van MTX tot en met 3 maanden na het gebruik van MTX. Indien u vragen hierover heeft, bespreek dit dan met uw arts.
- Gebruik zo weinig mogelijk alcohol en op de innamedagen van MTX helemaal niet. Alcohol heeft een negatieve invloed op uw lever. Door de combinatie van MTX en alcohol is het risico op een leveraandoening veel groter.
- Gebruik vanaf 2 uur vóór tot 1 uur ná het innemen van de MTX-tabletten geen melk of melkproducten, zoals kaas en yoghurt. Als u dat wel zou doen, dan wordt het medicijn minder goed opgenomen. Als u MTX door een injectie krijgt dan mag u wel melk of melkproducten gebruiken.
- De jaarlijkse griepvaccinatie wordt aangeraden.
- Als u een pijnstiller wilt gebruiken, kies dan bij voorkeur voor paracetamol.
- Als u antibiotica moet gaan gebruiken, vertel dan altijd aan de arts dat u met MTX wordt behandeld. Sommige antibiotica mogen niet in combinatie met MTX worden gegeven.

In onderstaand schema kunt u of uw dermatoloog invullen wanneer MTX en foliumzuur geslikt of gespoten moeten worden.

	MTX		Foliumzuur	
	Ochtend	Avond	Ochtend	Avond
Maandag				
Dinsdag				
Woensdag				
Donderdag				
Vrijdag				
Zaterdag				
Zondag				

Bovenstaande informatie is géén vervanging van de bijsluiter die u in de verpakking van MTX vindt. Hebt u na het lezen van deze folder nog vragen, kunt u deze met uw dermatoloog bespreken.

Deze folder is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie. Bij het samenstellen van deze informatie is grote zorgvuldigheid betracht.

De Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie wijst desondanks iedere aansprakelijkheid af voor eventuele onjuistheden of andere tekortkomingen in de aangeboden informatie en voor de mogelijke gevolgen daarvan.

www.nvdv.nl

Voor informatie over patiëntenorganisaties verwijzen wij u naar de website van Huidpatiënten Nederland.

www.huidnederland.com

